

EGY KÁRPÁT-UKRAJNAI MAGYAR ÍRÓ REGÉNYE

KOVÁCS VILMOS: HOLNAP IS ÉLÜNK

Természetesnek vesszük, hogy a kárpát-ukrajnai magyar irodalom évről évre újabb művekkel ad hírt magáról, de legfrissebb természetére külön is érdemes felhívni a figyelmet. Ez a könyv: Kovács Vilmos *Holnap is élünk* c. munkája ugyanis rendhagyó mű, több szempontból is az. Regény, de minden lapja lírikusra vall; a Szovjetunió periferiáján jelent meg, de a szocialista művészet legégetőbb, „legközpontibb” gondjaival mérkőzik. Regénnyé is nyilván azért kerekedett, mert ennyi intellektuális természetű probléma nemigen fér el versben. Regényben is csak nehezen. Kovács Vilmost láthatóan nem is aggasztják a műfaji nehézségek: helyzetekre van szüksége és emberekre, akik révén a kezdeményező, alkotó művészet és a konzervatív gondolkodás konfliktusát nyilvánvalóvá teheti, akik révén kibeszélheti költői-publicisztikai mondandóit. Valódi akciója — epikai értelemben — nincs is ennek a regénynek, s ami van, azt még a legizgalmasabb fordulatnál is megszakíthatja az elmélkedés. Talán a dialógusokat is azért erőlteti olyan szívósan — sokszor ügyetlenül —, hogy általuk elevenedjen regényszerűvé a gondolat. Pedig műve enélkül is megállna — láttunk már ennél rendhagyóbb regényt is —, ha a személyiség éreje s a gondolkodás drámája kárpótolna a primér epikai értékekért.

Kovács Vilmos regénye adós marad a gondolat kiforrásának alkalmával: a keresés és ráeszmélés izgalmaival. Ereje inkább azokban a részletekben rejlik, melyekben az ismerős igazság akklimatizálódása, működése ölt formát, ahol érezzük a közegellenállást, a viszonylatok konkrét szövevényét, az összecsapások emberi klímáját. A főhős és a szerző nyilvánvaló közelsége folytán szerencsésen meg is nő a gondolat érzelmi töltése, s helyenként életbevágó ügyé tud forrósodni egy-egy vitatéma. A vidékiség saját

közegében sok elintézett kérdés még tilalmas tanításnak tetszhet. Kovács Vilmos hőse is úgy hat helyenként, mintha nyílt kapukat döngetne: ellenfelei túlbuták, s ő maga is fejfel megy a falnak. A konfliktus konkrét oka ezért nem hat mindig meggyőzően (nehéz például elhinni, hogy egy szimpla válasz miatt így meg lehessen hurcolni egy művészt, vagy hogy olyan nagy dolog bekerülni a festők szövetségébe), sokkal inkább az indulatok. Azokból érezzük, hogy az ártatlan művészeti viták mégiscsak vérré mennek.

A *Holnap is élünk* festőhőse igaz ember: tehetséges, bátor és konok. Utálja az ügyes számítókat, akik hogyszem veszi, inkább „döntetlenre mennek”. Elszántan járja a maga útját, s végül alulmarad. Úgy jár, mint a *Csend* hőse — láthatóan egy családból valók — s veregsze még tartalmában is hasonló: nem végleges és nem tragikus, mert a jobbak vele éreznek, s kudarcra közben széles erőteret képződik igazsága köré. — S Kovács Vilmos regényében ez ér a legtöbbet: a bizonyosság, hogy az „új hullám” az élet legtávolabbi zugába is elér, s az emberek megnőnek általa. Persze, amíg elér, erejéből is veszít. Kovács Vilmos is túl sok erőt fordít arra, hogy minden félreértésnek elejét vegye. Többször a regény természetes összefüggéseit zilálja fel az ilyen kitérőkkel, de így is megejt szándéka tisztaságával, kitárulkozása mohóságával; azzal, hogy egész emberiségével: múltja és alkata sajátos törvényei szerint igyekszik megélni napjaink egyetemes gondjait, s asszimilálni, elrendezni azt a kulturális élménytömeget, amit az elmúlt évtized felhalmozott. Talán épp a mohóság okozza, hogy olykor megreked a publicisztika szintjén, s banálisabb a tűrhetőnél, de még ezekben a részletekben is érezzük az igazságérzet megalégülésének izalmát. Érezzük, hogy dokumentummal van dolgunk. (*Kárpáti Kiadó, Uzsgorod, 1965.*)

KISS FERENC

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Nem közölhető írásokat küldtek:

D. László Bp., B. Sándor Hajdúszoboszló, M. Sándor Kiskunfélegyháza, V. Károly Bp., K. Károly Bp., S. Béla Bp., D. Kálmán Hódmezővásárhely, Ö. Irén Döge, Cs. Lajos Bp., Sz. Péter Bp., Zs. Lajos Hajdúszoboszló, P. István és L. Valéria Szeged, H. János Bp., N. Sándor Bp., A. István Kecskemét, J. József Miskolc, R. Gábor Bp., Sz. Pál Gyál.